

I språkets hav

SAMARBETE KRING ÖSTERSJÖN

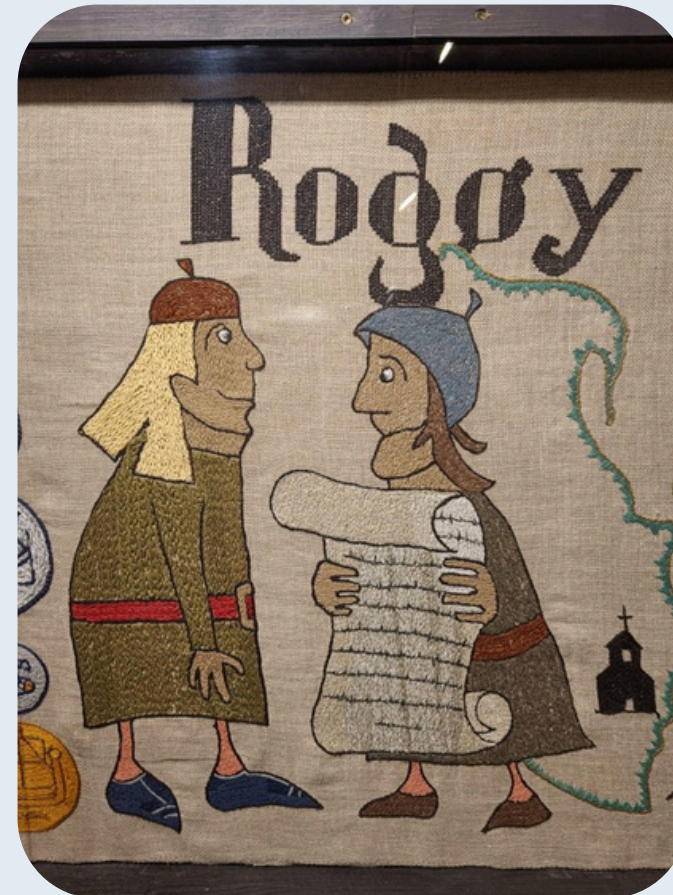
Aibotapeten

Bekanta er med Estlandssvenskarnas historia med hjälp av Aibotapeten.

Aibotapeten berättar om svenskar som kom till Estland för cirka 1000 år sedan. Tapeten ligger i Aibolands museum i Estland.

[Läs mera.](#)

Uppgifter kring Aibotapeten

- **Visa tapeten/bilder för eleverna.** Låt dom gissa vad tapeten handlar om.
 - Vad är det här för något?
 - Vad ser du på tapeten?
 - Vilken del av tapeten tycker du är särskilt intressant? Är det något särskilt ni fångas av?
 - Finns det något liknande i ditt land?
- **Klipp tapeten i delar och låt eleverna ordna den**
 - Eleverna funderar på vad man ser på tapeten. Vilken del av är särskilt intressant?
 - Vilka ord de skulle behöva för att beskriva den delen av tapeten? Lista ut ord och begrepp.

Uppgifter kring Aibotapeten

Gör din egen tapet om din/ditt familj, bostad, land, samhälle mm.:

1. Presentera FN-målen 16 (fredliga och inkluderande samhälle) och 17 (genomförande och globalt partnerskap).
2. Elevernas uppgift är att göra sin egen tapet av något tema som de tycker är relevant. Eleverna skriver ner sina egna historier för sin tapetlängd. Historierna kan handla om ens släkt eller familjehistoria, hemkommunen, hemlandet, skolans historia, förändringar i samhället. Resultatet ska vara något visuellt som man kan använda för att presentera för klassen. De kan rita, måla, klippa, klistra, använda egna bilder, foton etc.
3. Eleverna presenterar sina tapeter för varandra. De kan även bjuda in på vernissage där tapeterna sätts upp och eleverna får stå vid sina tapeter och berätta om vad de föreställer.

Uppgift

- Utifrån en eller flera bilder på estlandssvenskarnas kyrkogård, flyktingbåtar eller Aibotapeten får eleverna arbeta med en uppgift, där de lever sig in i ett livsöde.

Utgångspunkt:

- Eleverna får ett namn och födelse- och dödsdatum och utifrån dessa uppgifter ska de beskriva ett livsöde eller en specifik händelse eller situation ur personens liv.

- Eleverna kan välja att arbeta enskilt och då:
 - skriva en text
 - skapa en seriestrip
 - skapa en animation
 - hålla en muntlig presentation

- Eleverna kan arbeta i grupp och då:
 - skapa ett rollspel
 - göra en podcast/intervju

Man vet inte precis när svenskspråkiga folk kom till Estland och varifrån de kom. Svenskarnar har bott i Estland åtminstone sedan slutet av 1200-talet men några forskare, t.ex. Carl Russwurm, tror att de kom redan 100 år tidigare. Man tror att de kom från Sveriges östkust, särskilt från Öland och Gotland, men också från Finlands svenskbygder.

Det första skriftliga omnämnandet om svenskar i Estland är från 1294. I källan nämns att svenskar också bor i Hapsal och på Ösel.

Ett större antal svenskar flyttade in på 1340-talet efter att ett misslyckat estniskt uppror hade tömt byar och jordbruk.

I början av 1340-talet sålde Padis kloster Laoküla gård till en grupp svenskar. Ett brev av biskopen i Kurland bekräftar öbornas rätt att bo och sköta sina affärer enligt svensk lag.

Åtminstone sedan 1341 har svenskar bott på Runö och 1345 såldes också Stora Rågö till svenskarna.

Från och med 1561 hamnade stora delar av Estland under svensk administration. Ösel och Wiek (västra Estland, där de flesta estlandssvenskar bodde) förblev danska fram till 1583.

1700 började den Stora nordiska kriget, och 1710 kom Estland i ryssarnas händer.

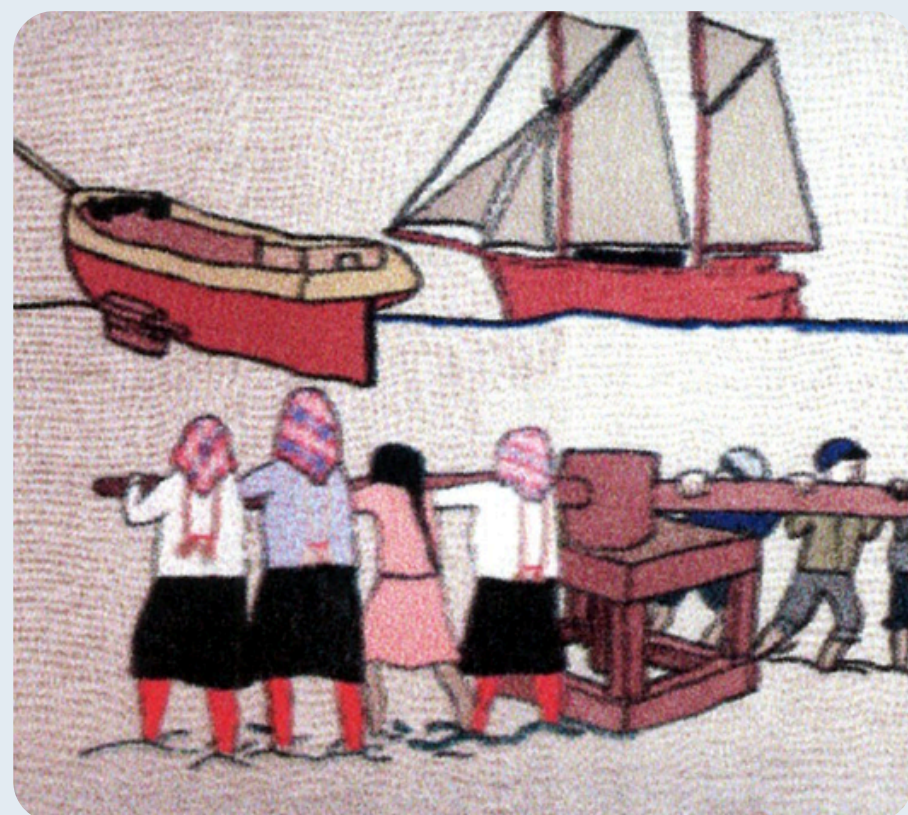
I början av 1700-talet drabbades Estland av en pestepidemi.

1765 byggdes en fyr på Odenholm, och 1766 ett kapell i kalksten. Tidigare hade det funnits ett kapell i trä där.

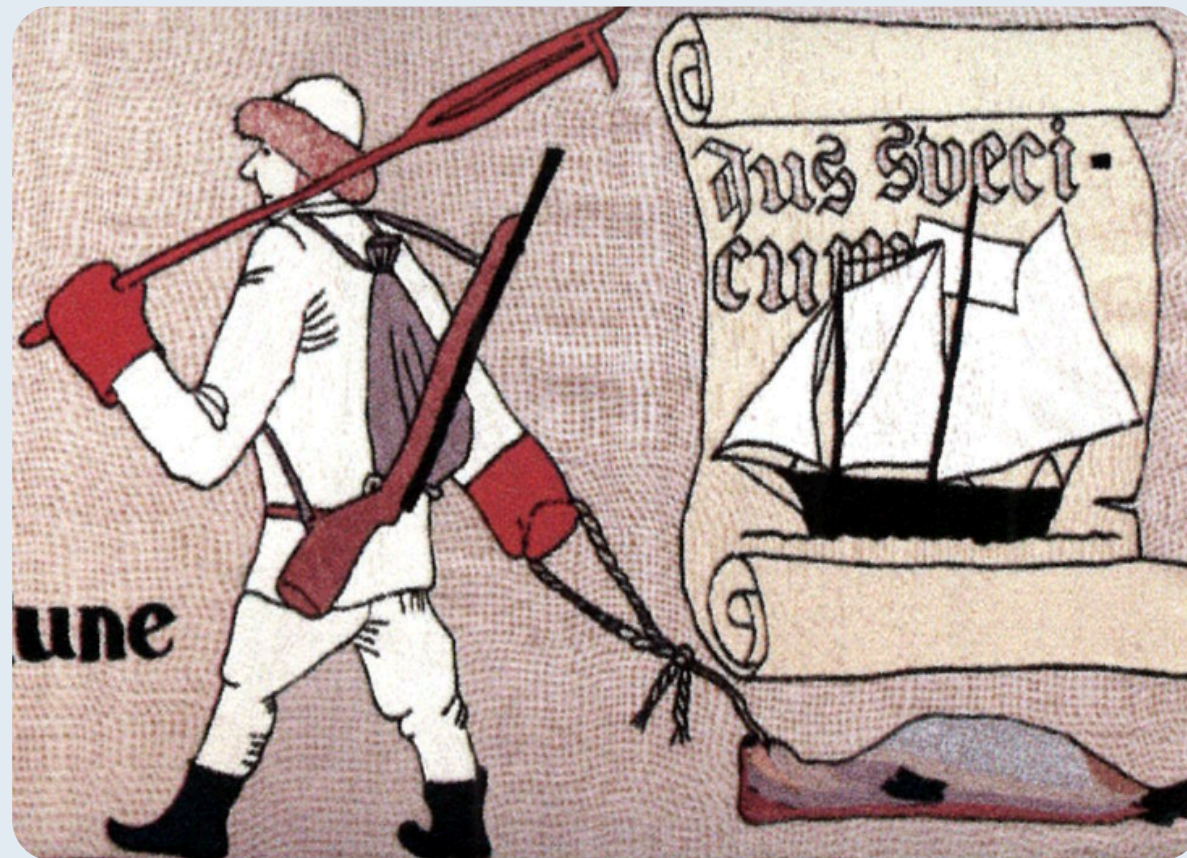
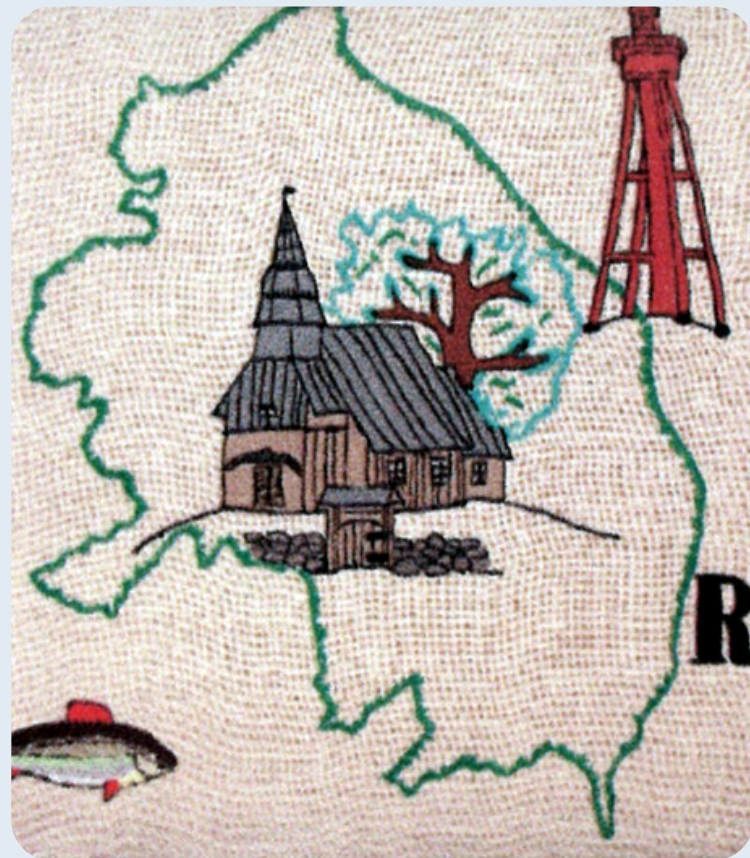
Det uppstod tvister mellan svenskarna och godsherrarna. Tvisterna ledde bland annat till att 1 000 svenskar deporterades 1781 från Dagö till Ukraina där de grundade Gammalsvenskby.

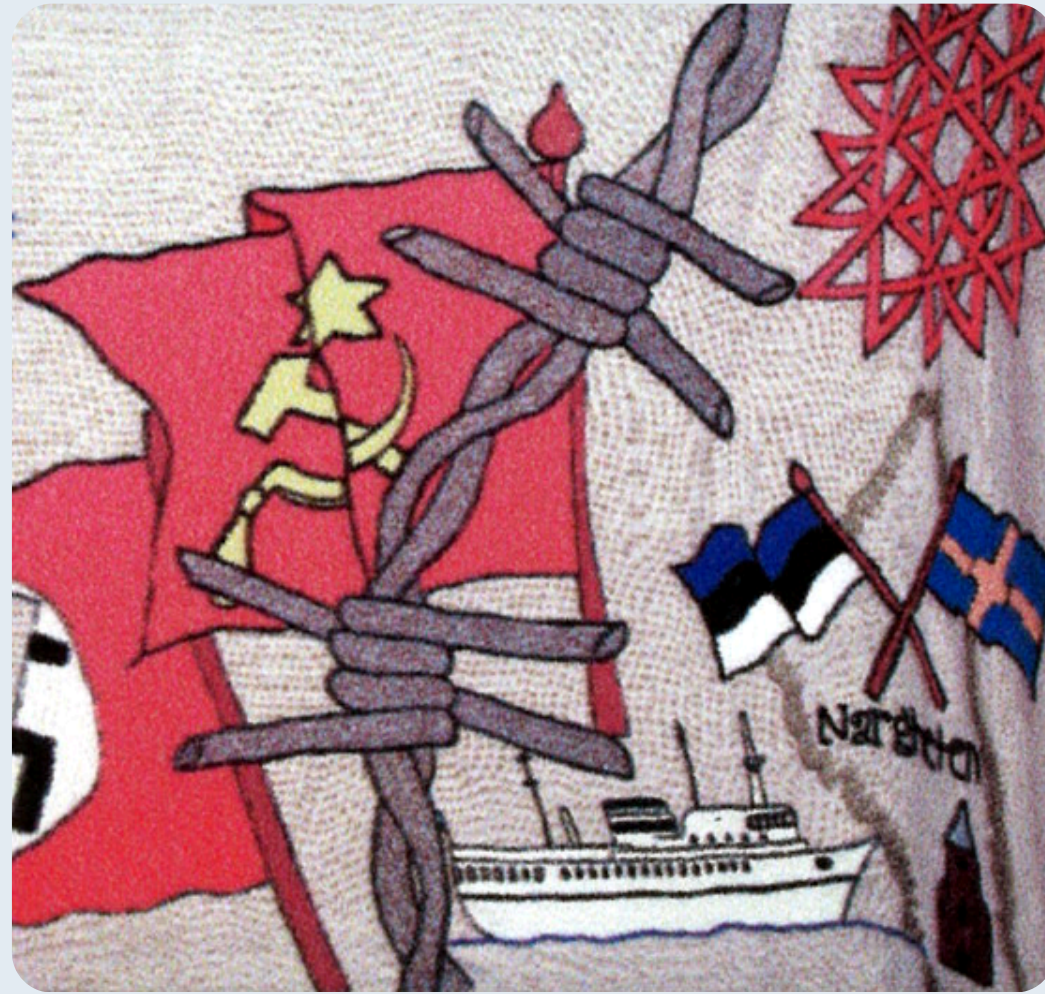
På 1880-talet påbörjades förryskningen av Baltikum vilket innebar ett tryck på befolkningen att övergå till den ortodoxa kyrkan. På de svenska områdena skedde denna konvertering i större utsträckning endast på Ormsö.

Glas målning från 1650 i träkyrka på Runö (familjen Bulder var en välkänd familj på ön)

Förryskningen ledde till att den estlandssvenska nationalkänslan växte. I början på 1900-talet grundades de första svenska föreningarna i Estland och den första svenskspråkiga dagstidningen publicerades.

Från 1918 till 1941 publicerades den estlandssvenska tidningen Kustbon.

När Sovjetunionen erövrade Estland 1940 tömdes Rågöarna, Nargö och Odensholm på svensk befolkning. Åren 1943 och 1944 flydde estlandssvenskarna undan de sovjetiska trupperna. Största delen flydde över Finska viken till Finland där de fortsatte sin färd till Sverige. Ormsö var det enda område där estlandssvenskarna flydde direkt till Sverige.

